

TALABALARINING BILIMLARINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY USULLARI

Egamberdiyev Oyatillox Alisher o'g'li
FarDU magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada, zamonaviy sharoitda talabalarning bilimlarini baholashning pedagogik xususiyatlari shuningdek, talabalarning bilimlarini boyitib boorish va ularning samaradorlik jarayonlarini oshirish hamda, mamlakatimizda talabalarning bilim jihatlarini yanada mustahkamlashga doir qaror va farmonlar haqida keng ma'lumotlar berilib o'tilgan.

Kalit so'zlar: bilim, qaror, farmon, islohotlar, monitoring, ilm-fan, kuchaytirish, ta'lim-tarbiya.

Аннотация: В данной статье представлена обширная информация о педагогических особенностях оценки знаний учащихся в современных условиях, а также принятые решения и постановления по обогащению знаний учащихся и повышению их эффективности, а также по дальнейшему укреплению аспектов знаний учащихся в наша страна.

Ключевые слова: знание, решение, указ, реформы, мониторинг, наука, укрепление, образование.

Annotation: This article provides extensive information about the pedagogical features of assessing students' knowledge in modern conditions, as well as the decisions and decrees on enriching students' knowledge and increasing their efficiency, as well as on further strengthening the aspects of students' knowledge in our country.

Key words: knowledge, decision, decree, reforms, monitoring, science, strengthening, education.

Bugungi kunda yurtimizda olib borilayotgan islohotlar natijasida ulkan iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlariga erishilayotganligi barcha sohalarda malakali mutaxassislar va yetuk kadrlarga bo'lgan talabni yanada oshirmoqda. Bu o'z-o'zidan talabalarimizning darslarga qiziqish xususiyatini oshirish va o'qituvchilarning har tomonlama ta'lim-tarbiyaga e'tiborini kuchaytirishni talab etadi. Yuqoridagi talablarning ta'lim tizimi uchun juda muhim ekanligi, aksariyat xorijiy davlatlardagi kabi ta'lim va fan sohalari rivojlanishini baholash va monitoring qilish orqali ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan ilg'or tajribalarni sohaga jalb qilish kerakligini anglatadi. Ta'lim sifati va samaradorligini oshirish yo'lida xorijiy ilg'or tajribalarni o'rganish, xalqaro standartlar talablarining joriy etilishi muhim ahamiyatga ega.

Talabalar bilimini xolisona nazorat qilishni tashkil qilish uchun ma'lum talablarga qat'iy rioya qilish kerak. Talablar quyidagicha bo'lishi kerak:

- ✓ o'ziga xoslik, ya'ni, ta'lim maqsadi hamma tomonidan aniq tushunilishi kerak;
- ✓ diagnostika, ya'ni maqsadga erishilganligini tekshirish imkoniyati bo'lishi kerak;
- ✓ mazmuni, ya'ni maqsad talabning o'quv jarayonida olgan bilimlarini aks ettirishi kerak.¹

V.A. Slastenin talabalarining o'quv faoliyati ustidan nazoratni tashkil etish uchun quyidagi pedagogik talablarni belgilab berdi:

– individual nazorat, har bir talabning ishini, uning shaxsiy o'quv ishlarini nazorat qilishni talab qilish, bu har bir talabning o'qitish natijalarini jamoa (guruh yoki sinf) ishining natijalari bilan almashtirishga yo'l qo'ymaydi va aksincha;

– tizimli, o'quv jarayonining barcha bosqichlarida nazoratning muntazamligi, Uning talabalarining o'quv faoliyatining boshqa jihatlari bilan uyg'unligi;

– shakllarning xilma-xilligi nazoratning o'quv, rivojlantiruvchi va tarbiyaviy funksiyalarining bajarilishini ta'minlaydigan, uni amalga oshirish va natijalariga talabalarining qiziqishini oshirish;

– keng qamrovlilik, nazorat o'quv dasturining barcha bo'limlarini qamrab olishi, talabalarining nazariy bilimlari, intellektual va amaliy ko'nikma va malakalari sinovdan o'tkazilishini ta'minlashdan iborat;

– nazoratning ob'yektivligi, o'qituvchining talabalarni yetarlicha o'rganmaganligi yoki ularning ba'zilariga nisbatan xolis munosabatga asoslangan qasddan, sub'yektiv va noto'g'ri baholi mulohazalari va xulosalarini istisno qilish;

– tabaqalashtirilgan yondashuv har bir o'quv predmetining o'ziga xos xususiyatlarini, uning alohida bo'limlarini, shuningdek, talabalarining individual sifatlarini hisobga oladigan, shunga mos ravishda turli usullar va pedagogik taktikadan foydalanishni talab qilishdir.

Nazoratni tashkil etishda asosiy narsa uning o'quv jarayonining barcha sohalariga organik kirishini ta'minlashdir, ya'ni bu boshqaruv xarakterini beradi. Faqat shu holatdagina nazoratga xos bo'lgan kommunikativ-tarbiyaviy imkoniyatlar amalga oshadi.

Bu esa nazorat paytida qat'iy rioya qilinishi kerak bo'lgan quyidagi talablarni nazarda tutadi:

1. Nazorat muntazam bo'lishi kerak.

2. Nazorat vaqt birligidagi talabalarining maksimal sonini qamrab olishi kerak. Shuning uchun har bir alohida holatda ko'p vaqt talab qilinmasligi kerak.

3. Nazora tqilinadigan materialning hajmi kichik, lekin yetarlicha vakillik bo'lish ikerak, shunda talabalar uni o'zlashtirmaslik, egalik qilish, egalik qilmaslik darajasiga ko'ra, ular zarur bilim va ko'nikmalarni egallagan yoki yo'qligini aniqlashlari mumkin.

1//Scientificprogress. – 2021. – T. 2. – №. 5. – С. 42-47.

4. O'qitish va nazorat uzviy bog'langanligi sababli, nazoratni o'tkazishda darsning aniq vazifalaridan boshlash kerak.

Davlatimiz rahbarining "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorig amuvofiq, talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi yangi nizom ishlab chiqiladi. Mazkur hujjatda Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tasarrufida oliy ta'lim muassasalari mavjud vazirlik va idoralar bilan birgalikda ikki oy muddatda talabalar bilimini nazorat qilish va baholashtizimi to'g'risidagi nizomni ishlab chiqish va belgilangan tartibda tasdiqlashi lozimligi belgilangan. Talabalarning bilimini baholashda 5 ba'ho mustaqil xulosa va qaror qabul qila oladigan, ijodiy fikrlay oladigan, mustaqil mushohada yurita oladigan, olgan bilimini amalda qo'llay oladigan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunsa, bilsa, ifodalay olsa, aytib berish hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda qo'yilishi, shuningdek, talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llayoladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho qo'yilishi, talaba olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3qoniqarli baho qo'yilishi, talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanishi haqida mezonlar ishlab chiqilgan.

Shuningdek, oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risidagi nizomda talabalar bilimini nazorat qilish oraliq va yakuniy nazorat turlarini o'tkazish orqali amalga oshirish, oraliq nazorat semestr davomida ishchi fan dasturining tegishli bo'limi tugagandan keyin talabaning bilim va amaliy ko'nikmalarini baholash maqsadida o'quv mashg'ulotlari davomida o'tkazish, oraliq nazorat turi har bir fan bo'yicha fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda 2-martagacha o'tkazilish, oraliq nazorat turini o'tkazish shakli va muddati fanning xususiyati va fanga ajratilgan soatlardan kelib chiqib tegishli kafedra tomonidan belgilanishi, oraliq nazorat turining topshiriqlari tegishli kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan ishlab chiqiladi va mazkur kafedra mudiri tomonidan tasdiqlanishi, semester davomida haftasiga 2 akademik soatdan (tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida 4 akademik soatdan) kam bo'lgan fanlar bo'yicha oraliq nazorat turi o'tkazilmasligi, talabaning amaliy, seminar, laboratoriya mashg'ulotlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarishi, shuningdek, uning ushbu mashg'ulotlardagi faolligi fan o'qituvchisi tomonidan baholab borilishi, talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinishi, yakuniy nazorat turi semestr yakunida (tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida fan

yakunida) tegishli fan bo'yicha talabaning nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarini o'zlashtirish darajasini aniqlash maqsadida o'tkazish, yakuniy nazorat turini o'tkazish shakli tegishli fan bo'yicha kafedra tomonidan belgilanishi, yakuniy nazorat turi oliy ta'lim muassasasining tegishli fakultet dekani yoki o'quv uslubiy bo'lim tomonidan ishlab chiqiladigan hamda o'quvishlari bo'yicha prorektor tomonidan tasdiqlanadigan

Yakuniy nazorat turlarini o'tkazish jadvaliga muvofiq o'tkazilishi, tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida oraliq va yakuniy nazorat turlari obyektiv tizimlashtirilgan klinik sinov yoki obyektiv tizimlashtirilgan imtihon shakllarida o'tkazilishi haqida ham tegishli ko'rsatmalar berilgan.

Xulosa qilib aytganda, mamlakatimiz ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar talabalar bilimini nazorat qilish semester davomida ishchi fan dasturining tegishli bo'limi tugagandan keyin talabaning bilim va amaliy ko'nikmalarini baholash maqsadida olib borilgan islohotlardan baholash tizimida xolisona yondashish lozimidini ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Shamova T.I., Tretyakov P.I. Ta'limniboshqarishtizimlari. - M., 2001.-S.183-189.
2. Agaltsov V.P. Bilimlarninazoratqilish – o'quvjarayonining dominant komponenti Informatikavata'lim. – 2005.- №2.- S. 94-96.
3. Звонников В.И., Челышкова М.Б. Современные средства оценивания результатов обучения. - М.: Издательский центр «Академия», 2007.
4. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING QONUNI "BAHOLASH
5. FAOLIYATI TO'G'RISIDA"GI O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNIGA O'ZGARTISH VA QO'SHIMCHALAR KIRITISH HAQIDA Qonunchilikpalatasitomonidan 2009-yil 22-yanvarda qabulqilingan, Senattomonidan 2009-yil 27-martda ma'qullangan.
6. Ortiqov O. R. O'QITUVCHI FAOLIYATIDA PEDAGOGIK
7. DEONTOLOGIYA VA KOMPENTLIKNING ROLI VA AHAMIYATI //Scientific progress. – 2021. – T. 2. – №. 5. – С. 42-47.
8. Egamberdiyev, O., Kholdarova, Z., & Khusanova, M. (2022). THE ORDER OF THE APPEARANCE OF THE PEOPLE'S DIPLOMACY OF THE GREAT SILK ROAD COUNTRIES.
9. ugli Egamberdiyev, O. A., ugli Maxamadjonov, J. Z., & kizi Sobirova, A. M. (2022). NEED TO FORM CREATIVE COMPETENCE IN EDUCATORS. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(3), 162-165.
10. ugli Egamberdiyev, O. A., ugli Maxamadjonov, J. Z., & kizi Sobirova, A. M. (2022). USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL ACTIVITY OF EDUCATIONAL ORGANIZATIONS. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(3), 166-169.

11. ugli Egamberdiyev, O. A., ugli Maxamadjonov, J. Z., & kizi Sobirova, A. M. (2022). DIFFERENT APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF CHILDREN'S SPEECH. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(3), 158-161.
12. Oyatillokh Alishero'g'li, E. (2022). Ways and Methods of Formation of Communicative Competence in Future Teachers. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 2(4), 63-65.
13. Oyatillokh Alishero'g'li, E. (2022). Ways and Methods of Formation of Communicative Competence in Future Teachers. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 2(4), 63-65.
14. Iqboljon O'g'li, T. J., & Alisher o'g'li, E. O. (2022). THE IMPORTANCE OF PHYSICAL EDUCATION IN THE FORMATION OF PSYCHOLOGICAL HEALTH OF A PERSON. *PEDAGOGS jurnali*, 9(3), 4-7.
15. Alisher o'g'li, E. O. (2022). Issues of Retraining and Professional Development of Pedagogical Personnel. *The Peerian Journal*, 5, 192-194.
16. Yusufovich, A. A., & Alisher o'g'li, E. O. (2022). PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL OPPORTUNITIES FOR THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE IN FUTURE TEACHERS. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(6), 1157-1161.
17. Alisher o'g'li, E. O., & Zokirjon o'g'li, M. J. (2022). The Role of Psychology in the Treatment of Heart Failure in Humans. *European Multidisciplinary Journal of Modern Science*, 5, 500-502.
18. Ахмедов, А., Эгамбердиев, А., & Сотволдиева, О. (2022). The role of pedagogical technologies in improving the quality of education. *Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollari*, 1(1), 59-60.
19. Alisher o'g'li, Y. O. (2022). IJTIMOIIY MUHITNING SHAXS RIVOJLANISHIGA TA'SIRI. *PEDAGOGS jurnali*, 18(1), 220-225.
20. Yusufovich, A. A. (2022). PEDAGOGICAL ASPECTS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE IN FUTURE TEACHERS. *Science and Innovation*, 1(4), 136-138.
21. Zokirjon o'g'li, M. J. (2022). PROFESSIONALISM AS A GENERALIZED TYPICAL MODEL OF A PROFESSIONAL IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM. *Journal of new century innovations*, 11(1), 186-189.